

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

КРИМІНАЛІСТИЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Матеріали
науково-практичної інтернет-конференції
(29 квітня 2020 року)

ОДЕСА
2020

УДК 343.98:343.95
К82

*Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво
перевищували пропоновані обсяги*

**Криміналістичні та психологічні аспекти досудового роз-
слідування: матеріали наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса,
29 квітня 2020 р. Одеса: ОДУВС, 2020. 214 с.**

К82

УДК 343.98:343.95

© ОДУВС, 2020

ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ПРИНЦИПУ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ ДЛЯ НЕПОВНОЛІТНІХ

Федоров І. В.,

*к. ю. н., ст. викладач кафедри
кримінального процесу ОДУВС*

Генеральний прокурор Ірина Венедіктова та Міністр юстиції Денис Малюська 16 квітня 2020 року підписали спільний наказ про запровадження на національному рівні принципу відновного правосуддя для неповнолітніх, які є вперше підозрюваними у вчиненні злочинів невеликої або середньої тяжкості. Суть програми відновлення – дати дитині другий шанс, ресоціалізувати її та запобігти вчиненню повторних правопорушень [1].

До теперішнього часу цей проект був експериментальним і на підставі спільного Наказу Міністерства юстиції України та Генеральної прокуратури України від 21.01.2019 №172/5/10 «Про реалізацію пілотного проекту «Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні злочину» та за сприяння фонду ООН ЮНІСЕФ діяв у шести областях України: Донецькій, Луганській, Львівській, Миколаївській, Одеській та Харківській.

Згідно положень п. 2 вказаної програми її метою є «...організацію ефективної комунікації між такими неповнолітніми і потерпілими від вчинених ними злочинів з метою забезпечення відшкодування заподі-

яної шкоди, максимально раннього виведення неповнолітніх правопорушників із кримінального процесу...» [2].

Результати експериментального впровадження такої програми були оцінені позитивно: 137 підлітків були задіяні в цієї програмі та у відношення 60 було прийняті позитивні судові рішення.

В той же час, на нашу думку, положення програми про виведення неповнолітніх з кримінального процесу повинно означати, що підліток, за результатами досягнення домовленості, повинен бути звільненим від кримінального покарання і не мати такого негативного наслідку як судимість.

З метою забезпечення цілей програми передбачені наступні дії прокурора:

«- інформує неповнолітнього, його законного представника та потерпілого, його законного представника (далі – сторони) про можливість реалізації Програми шляхом залучення адвоката-медіатора регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги (далі – регіональний центр) та укладення угоди про застосування Програми відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні злочину (далі – угода), форма якої наведена у додатку 1 до цього Порядку;

- роз'яснює, що результати участі у Програмі враховуватимуться під час прийняття рішення про наявність підстав для звільнення від кримінальної відповідальності відповідно до статей 45, 46 (у разі вчинення неповнолітнім вперше злочину невеликої тяжкості або необережного злочину середньої тяжкості), статті 48 Кримінального кодексу України або закриття кримінального провадження на підставі частини четвертої статті 56, пункту 7 частини першої статті 284 Кримінального процесуального кодексу України.»

У разі отримання згоди сторін, спрямовує відповідну заяву до Центру надання безоплатної вторинної допомоги з метою залучення т.з. «Посередника» - адвоката, який включений до Реєстру адвокатів, що надають безоплатну вторинну правову допомогу і обов'язково, який пройшов навчання з реалізації положень зазначеної Програми.

Зазначений посередник проводить роз'яснювальну роботу з потерпілим, підозрюваним та його представником, інформуючи щодо мети Програми, правових наслідків примирення сторін або ухилення від цього.

Фактично, результатом діяльності посередника повинна стати укладання угоди про примирення у відповідності до вимог ст. 471 КПК України з подальшим звільненням від кримінальної відповідальності.

У разі досягнення угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим, посередник, не пізніше наступного ро-

бочого дня, інформує про це Центр надання безоплатної вторинної допомоги, для подальшого спрямування відомостей прокурору.

Після отримання відповідної інформації, прокурор може прийняти відповідне рішення у відповідності до чинного Кримінального та Кримінального процесуального законодавств.

В той же час необхідно відмітити, що згідно положень ст. 469 КПК України: «Угода про примирення може бути укладена за ініціативою потерпілого, підозрюваного або обвинуваченого. »[3]

У даному випадку можна вважати, що угода про примирення стала можлива тільки після відповідного роз'яснення прокурором переваг її укладання сторонам кримінального провадження при умові участі обох сторін у Програмі.

Але, враховуючи, що метою зазначених дій є подальша доля підлітка, його майбутнє не пов'язане з криміналом, вважаємо доцільним ст. 469 КПК України викласти у наступній редакції:

«11. У разі вчинення неповнолітнім підозрюваним, обвинуваченим вперше кримінального правопорушення невеликої або середньої тяжкості, прокурор, в той же день, після повідомлення про підозру, або у наступний робочий день, повинен надати роз'яснення потерпілому, підозрюваному, а також їх представникам, про можливість укладення угоди про примирення. Досягнення домовленості проводиться у відповідності п.1 цієї статті.»

Таким чином, є всі підстави вважати, що широке запровадження програми відновлення неповнолітніх на національному рівні разом із подальшим доопрацюванням необхідних змін до чинного Кримінального процесуального кодексу надасть можливість суттєво знизити кількість осуджених підлітків, які є вперше стали підозрюваними у вчиненні злочинів невеликої або середньої тяжкості.

Література

1. «Програма відновного правосуддя для неповнолітніх запроцює по всій Україні», [Електронний ресурс]: <https://www.gp.gov.ua/ua/news?m=publications&t=rec&id=271210&fp=20>

2. Наказ Міністерства юстиції України та Генеральної прокуратури України від 21.01.2019 №172/5/10 «Про реалізацію пілотного проекту «Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні злочину», [Електронний ресурс]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0087-19>

3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 №4651-У1: за станом на 10.04.2020, [Електронний ресурс]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print>

Крижна В. В. ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ.....	40
Кузнєцов В. В., Горбаньов І. М. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ОФОРМЛЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ.....	43
Лісніченко Д. В. ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ОТРИМАННЯ ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ З МОБІЛЬНИХ ТЕРМІНАЛІВ ЗВ'ЯЗКУ (СМАРТФОНІВ), ЯКІ БУЛИ ВИЛУЧЕНІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....	47
Манукян В. М. ТИПОЛОГІЯ ОСОБИ СЕРІЙНОГО ВБИВЦІ.....	51
Мельнікова О. О., Безродна А. В. КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ ЦИХ ЗЛОЧИНІВ... 55	55
Натяжко М. С. ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФА ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ.....	59
Нуца М. П. КРИМІНАЛІСТИЧНА ОЦІНКА ІНФОРМАЦІЇ, ОТРИМАНОЇ В РЕЗУЛЬТАТІ ЗНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ З ТРАНСПОРТНИХ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ МЕРЕЖ.....	61
Пацалова О. О. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ.....	64
Ребрік О. ДЕЯКІ ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ.....	67
Слободянюк А. В. ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗАВДАННЯ СУДОВО-ОПЕРАТИВНОЇ ФОТОГРАФІЇ.....	71
Теслюк І. О. ЗНАЧЕННЯ АНАЛІЗУ ДАНИХ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО МОНІТОРИНГУ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ.....	74
Усата Г. МОБІЛЬНИЙ ТЕЛЕФОН (СМАРТФОН) ЯК ДЖЕРЕЛО КРИМІНАЛІСТИЧНО ЗНАЧИМОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	77
Федоров І. В. ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ПРИНЦИПУ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ ДЛЯ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	81